

شرایط اساسی در بهداشت مسکن در روستا

بهداشت مسکن :

مجموع شرایط کمی و کیفی که نیازهای اساسی روحی و جسمی ساکنین مسکن را تامین و از بروز و انتقال بیماریهای واگیر و سوانح مختلف جلوگیری نماید . محلی که سرپناه انسان برای ادامه بهتر زندگی است و امکاناتی دارد که سلامت و بهداشت روانی و جسمانی انسان را تامین و تضمین می کند. طرح بهسازی مسکن روستایی از سال 1374 توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، با هدف بهبود کیفیت مسکن و بافت روستایی و ارتقاء سطح ایمنی، بهداشتی، رفاه و آسایش مسکن روستایی آغاز گردید.

طبق منشور اهداف طرح ویژه بهسازی مسکن روستایی

و ماده 12 وظیفه تأمین بهداشت محیط روستایی با تولید مسکن روستایی بهداشتی (ارتقاء سطح بهداشت در سکونتگاههای روستایی بر عهده بنیاد مسکن روستایی می باشد.

یک مسکن مناسب باید از نظر موقعیت ساختمان، وضعیت آب آشامیدنی، دفع مدفوع و فاضلاب و جمع آوری زباله قابل قبول باشد و مشخصات ساختمان از نقطه نظر نور، تهویه، حرارت، رطوبت و سروصدا آنچنان باشد که سلامت جسمی و روحی ساکنین را تأمین کند و از بروز و انتقال بیماریهای واگیر دار و همچنین از بروز حوادث و سوانح تا حد امکان جلوگیری نماید.

کمیته بهداشت مسکن انجمن بهداشت عمومی آمریکا نیز **12 نقص** در مسکن را مطرح مینماید که اگر هر واحد مسکونی **بیش از 4 مورد** از این مشکلات را داشته باشد غیر قابل سکونت محسوب شده و سبب بیماری های روانی و جسمی می گردد. این نواقص عبارتند از :

1. آب آشامیدنی آلوده

2. منبع آب آشامیدنی خارج از منزل

3. عدم وجود پنجره کافی

4. سکونت بیش از 5/1 نفر در هر اتاق

5. شلوغی بیش از حد اتاق خواب

6. سطح موجود در اتاق خواب کمتر از 40 فوت مربع برای هر نفر (7/3 مترمربع)

7. عدم وجود منبع روشنایی الکتریسته

8. عدم وجود دستگاه گرمایش در اتاقها

9. حمام مشترک بین چندخانوار یا خارج از خانه

10. توالت مشترک بین چندخانوار یا خارج از خانه

11. عدم وجود دو راه فرار برای هنگام آتش سوزی

12. خرابیهای بیش از حد ساختمان

رعایت بهداشت باید به همان اندازه مورد توجه قرار گیرد که رعایت اصول مسکن سازی .

مسکن بدون بهداشت یعنی غذای بدون ویتامین و مسموم .

ویژگی های یک مسکن بهداشتی:

- تامین نیازهای جسمی ساکنین

- جلوگیری از اتلاف حرارت بدن

- تامین نور و هوای لازم

- جلوگیری از ورود سر و صدا به مسکن

- تامین فضای لازم برای بازی کودکان

تامین نیازهای روحی ساکنین:

-تامین فضای لازم برای خواب و استراحت افراد ساکن

-تامین امکانات رفاهی زندگی خانوادگی

جلوگیری از بروز بیماری‌های واگیردار:

- تامین آب سالم و کافی
- داشتن سرویس‌های بهداشتی (توالت و حمام و...)...
- دفع بهداشتی فضلاب
- جلوگیری از رشد و تکثیر حشرات و جانوران موذی
- نگهداری صحیح مواد غذایی
- داشتن فضای کافی در اتاق‌ها برای افراد

پیشگیری از وقوع سوانح و حوادث

- استفاده از مصالح مرغوب
- جلوگیری از استعمال عوامل ایجاد آتش‌سوزی و یا کنترل آن
- دسترسی به راه خروج اضطراری هنگام آتش‌سوزی و سوانح
- پیش‌بینی جلوگیری از برق گرفتگی
- جلوگیری از مسمومیت با گازها
- جلوگیری از سقوط و لیز خوردن افراد

تامین نیازهای اجتماعی

- باعث کاهش هزینه‌های دولت شود
- باعث کاهش جرائم شود
- میزان مرگ و میر و شیوع و بروز بیماری‌ها را کاهش دهد.

محل مسکونی باید نور گیر بوده و از اشعه آفتاب که بطور طبیعی خاصیت میکروب کشی داشته و بدن انسان و همچنین گیاهان نیاز به این اشعه دارند ، بهره مند گردند . جهت تامین تهویه و نور طبیعی کافی در مسکن حداقل 10 درصد و حداکثر 20 درصد مساحت کف اتاق باید به سطح نورده و پنجره ها اختصاص داده شود(به

عنوان مثال در یک اتاق 20 مترمربعی حداقل 2 مترمربع و حداکثر 4 مترمربع باید به پنجره اختصاص داده شود . جهت تامین تهویه طبیعی نیز باید 45 درصد پنجره ها قابل باز شدن باشد که اگر روی محور افقی باز و بسته شوند تهویه طبیعی را بهتر انجام میدهند. البته شیشه پنجره ها به عنوان حفاظ در برابر پرتو مضر ماورای بنفش که در نور خورشید موجود می باشد محسوب می شود . در یک واحد مسکونی 60 درصد متراژ زمین، جهت زیر بنا مناسب می باشد . متراژ یا اندازه اتاقها نیز باید بر اساس استاندارد در نظر گرفته شود ، به عنوان مثال سطح مناسب در قسمت فضاهای اصلی (اتاق خواب، سالن غذاخوری ، آشپزخانه و ...) به ازای هر نفر نباید کمتر از 9 متر مربع باشد و یک اتاق 7 متر مربعی حداکثر برای 2 نفر کافی است و حداقل برای هر 3 نفر 12 متر مربع فضا لازم است .

حداقل سطح مورد نیاز برای آشپزخانه در مسکن 6 متر مربع می باشد که باید بیشترین میزان هوای تازه ورودی در واحد زمان را داشته باشد و بهتراست تهویه به روشن خلاء و یا موضعی مکشی باشد . سطح مورد نیاز جهت توالت و دستشویی حدود 2 مترمربع و برای حمام در یک خانواده چهارنفری 6 مترمربع می باشد و باید در نظر داشت کف و دیوار سرویس ها از کاشی یا سرامیک باشد .

بطور کلی در یک محیط مسکونی استانداردهایی را باید همیشه مدنظر داشت که نسبت به موقعیت جغرافیایی در فرهنگ ها و آداب و رسوم مختلف ، متفاوت است .

پرتوها، ارتعاش، گرما، سرما، سرو صدا ، نور و رطوبت از آلاینده های فیزیکی مسکن محسوب می شوند.

هدف کلی تهویه تامین شرایط مناسب در ارتباط با حرارت و جابجایی هوا در محیط به منظور تقلیل غلظت

آلاینده ها در حد قابل قبول می باشد. از تغییرات مهم در اتاقهای بدون تهویه کاهش اکسیژن ، افزایش CO2 و افزایش بو و مواد آلی می باشد که بیماریهای مختلف را به دنبال خواهد داشت.

وقتی بدن در تماس با سرما قرار می گیرد خون از قسمتهای سطحی به داخل حرکت می کند ، رگهای سطحی منقبض شده و جلوی اتلاف گرما را می گیرد و بدن با لرزیدن واکنش نشان می دهد و در زمانی که بدن با گرما تماس پیدا می کند مویرگهای سطحی منبسط می شوند و خون بیشتری از قسمتهای داخلی به قسمتهای سطحی بدن جریان می یابد تا حرارت اضافی را دفع نماید . محیطهایی را که در آنجا رطوبت زیاد است عمل تبخیر کاسته می شود و گرما به سختی از بدن دفع می گردد . برای دستیابی به آسایش حرارتی با بالا رفتن رطوبت نسبی، لازم است دمای هوا کاهش داده شود.

اساس استاندارد میزان هوای لازم به ازای هر نفر 10 فوت بر دقیقه می باشد . سازمان بهداشت جهانی دمای هوایی حدود 21 درجه سانتی گراد، سرعت جریان هوای 8/ . متر بر ثانیه و رطوبت نسبی 50 درصد را برای

افراد ملبس نشسته پیشنهاد نموده است . مناسبترین درجه حرارت اتاق برای افراد عادی 20-21 درجه سانتیگراد است .

در زمستان دمای بهینه در مسکن 24- 5/20 درجه سانتیگراد (69-75 درجه فارنهایت) و میزان رطوبت مناسب 30-70 درصد و در تابستان دمای بهینه در مسکن 26-5/22 درجه سانتیگراد (79-73 درجه فارنهایت) و میزان رطوبت مناسب 30-60 درصد می باشد .

فاکتورهای محیطی، روانی، فیزیولوژیکی ، میزان فعالیت فیزیکی و میزان فعالیت ذهنی در راحتی گرمایی انسان تاثیر بسزایی دارد .

بهترین و مناسب ترین سیستم ، سیستم تهویه مطبوع می باشد که امکان کنترل درجه حرارت، رطوبت، گردو غبار، بو و توزیع مناسب هوا در آن وجود دارد. تهویه مطبوع احساس آرامش و راحتی را در فرد ایجاد می نماید که این احساس روی سلامتی انسان موثر است .

صدا نیز از آلاینده ها محسوب می شود و رعایت آسایش صوتی در مسکن بسیار مهم است. از اثرات نامطلوب صدا می توان به اثر بر وضعیت فیزیولوژیکی بدن ،ایجاد ناراحتی اعصاب، اختلال در کارهای فکری و کیفیت و کمیت خواب اشاره نمود ، حتی از نظر اقتصادی نیز می تواند راندمان کار را بطور قابل ملاحظه ای کاهش دهد . از طرق مختلف باید در کاهش صدا تلاش نمود . مانند آموزش به مردم از نظر شناخت صدا و عوارض ناشی از آن و روشهایی که به کمک آن بتوان به مردم آموخت کمتر تولید سر و صدا نمایند و یا استفاده از روشهای صحیح مانند استفاده از مصالح ساختمانی با عایق صوتی ، شیشه دو جداره ، درختکاری و از همه مهمتر آگاهی مردم در یک سطح وسیع .

استاندارد سطح فشار صدا یا SPL =Sound Pressure Level

برحسب دسی بل سنجش و بر اساس نوع فعالیت در مسکن به شرح زیر است:

اتاق خواب 30 دسی بل،

اتاق استراحت 35 دسی بل

، کار ذهنی و فکری 40 دسی بل

، فعالیتهای متداول خانگی 45 دسی بل .

نور در مسکن نیز باید دارای شرایط بهداشتی باشد. بهداشتی ترین و بهترین منبع تولید نور، نور طبیعی خورشید می باشد. نورهای مصنوعی باید بگونه ای انتخاب شود که روشنایی آن نزدیک به روز باشد، هوا را آلوده نکند، درخشندگی یکنواخت داشته باشد، بهتراست منابع روشنایی غیرمستقیم یا نیمه مستقیم انتخاب شوند در حالیکه منبع نور نباید بین شی و چشمها قرار گیرد. در نورهای مستقیم منابع کوچک خیلی قوی، در اثر نور بازتابی و نصب منابع روشنایی در زاویه دید کمتر از 30 درجه خیرگی بوجود می آورد

. میزان نور لازم برای اتاق پذیرایی، هال، راهروها و اتاقهای نشیمن باید 10 فوت کندل و در آشپزخانه و حمام 30 فوت کندل منظور گردد. باید مد نظر داشت احتمال تابش پرتوی مضر ماورای بنفش در لامپهای فلورسنت بیشتر از لامپ های رشته ای و سدیم می باشد.

از دیدگاه سازمان بهداشت جهانی یکی از اصول شش گانه مهم بهداشت مسکن پیشگیری از بیماریهای واگیر است. مصالح غیر استاندارد، عدم طراحی درست، عدم استحکام، وجود شکاف و سوراخ در اماکن مسکونی عمدتاً موجب نشوونمای جوندگان، سوسک و دیگر ناقلین که موجب انتقال بیماری واگیر میشود را برای سکنه آن به دنبال دارد. یکی از مهمترین نکات در حفاظتهای ساختمانی برای پیشگیری از انتقال بیماری مربوط به تامین فضای کافی و جلوگیری از تراکم و شلوغی زیاد است. تراکم جمعیت در مسکن که مخصوصاً در مناطق نامناسب و اجتماعات فقیر وجود دارد منجر به انتقال و انتشار بیماریهایی نظیر سل، پنومونی، برونشیت، سیاه سرفه، انواع سرماخوردگیها، آنفولانزا، مننژیت، تب روماتیسمی، سرخک، سرخچه و ... می گردد.

زهکشی آبهای سطحی از اصولی است که می تواند در پیشگیری از بیماریهای واگیر موثر باشد. تجمع آبهای راکد محل مناسبی برای پرورش عوامل بیماریزا و ناقلین مهم نظیر پشه ها و مگسها و سایر حشرات می باشد. کنترل آلودگی هوای داخل خانه جزء اصل پیشگیری از مسمومیتها، حوادث و بیماریهای مزمن محسوب می شود. پیشگیری از حوادث مسکن بیشتر به افراد در معرض خطرات خاص مربوط می شود و این گروهها از دیدگاه WHO عبارتند از زنان و کودکان، افراد ساکن در مسکن غیراستاندارد، جمعیتهای متحرک و کوچ نشین، افراد مسن، بیماران مزمن و افراد ناتوان. جهت پیشگیری از این حوادث، ایمن سازی مسکن از نظر مخاطرات ناشی از مواد شیمیایی، نصب حفاظ برای پنجره ها، استفاده از نرده در اطراف پله ها (ارتفاع استاندارد پله ها 16-18 سانتی متر و حداکثر 20 سانتی متر، عرض مناسب پله ها حداقل 30 و حداکثر 40 سانتی متر پیشنهاد می گردد) جهت پیشگیری از حوادث که از اصول بهداشت مسکن می باشد محسوب می شود.

استانداردها:

- انتخاب زمین محل ساختمان

انتخاب زمین در محدوده روستا باشد

زمین در محل پست و مرطوب نباشد، سطح آب زیر زمینی پائین باشد در مناطقی که سطح آب بالاست عایق کاری انجام گردد

ساختمان مسکونی در جهت بادهای موسمی و دائمی حتی الامکان بنا نشود بویژه در مناطق کویری

محل سکونت از محل نقاط پرسرو صدا دور باشد

عرض کوچه کمتر از 8 متر نباشد

- تهویه

پنجره های اتاق طوری ساخته شوند که هوای موجود در اتاقها بطور مرتب تهویه و عوض گردد

حرارت و رطوبت

طوری ساخته شود که حرارت ساختمان در فصول سرد حدود 18 درجه سانتی گراد و در فصول گرم 21 درجه سانتی گراد و رطوبت 40 درصد توصیه میشود

مناسب ترین وسیله گرم کننده در روستاها بخاریهای لوله دار است که سوخت این بخاری ها با نفت ، گاز و چوب ویا ذغال سنگ تأمین میشود . درموقع نصب بخاری باید لوله بخاری را از نظر وجود منافذ و درز کنترل گردد

- نور و روشنایی و رنگ در مسکن

تأمین نور بوسیله نور طبیعی یا مصنوعی انجام گردد . در طول روز حداکثر استفاده از نور طبیعی برای روشنایی منازل استفاده شود . درتأمین نور طبیعی معمولاً" در طراحی ساختمان وسعت پنجره ها حداقل 15 تا 20 درصد سطح کف اتاقها در نظر گرفته شود

رنگ : مناسب ترین رنگها برای رنگ آمیزی اتاقهای مسکونی ،رنگ سفید مات و کرم روشن است .

- سطح زیربنای مسکن و ظرفیت اتاقها متناسب با تعداد افراد باشد که میخواهند در آن زندگی کنندباشد . برابر استانداردهای موجود برای یک نفر 14 تا 15 مترمربع و برای هرفرد اضافی 8 تا 10 مترمربع زیربنا در نظر

گرفته شود. فضایی که برای اتاق خواب در نظر گرفته شود برای یک نفر 7 مترمربع و برای هر فرد اضافی 5 مترمربع بنابراین برای اتاق سه نفره حداقل 17 مترمربع مساحت مورد نیاز است.

- به منظور جلوگیری از پرت شدن از ارتفاعات ، مثل پشت بام ، بالکن در اطراف آنها باید نرده آهنی یا دیواری به ارتفاع 75 سانتی متر نصب شود و همچنین عرض پله حداقل 30 سانتی متر و ارتفاع آن 15 سانتی متر باشد.

خانه‌های روستایی

در روستاها استانداردهای مصوب می‌تواند در سطحی پایین‌تر از شهرها باشد، لذا استانداردهای حداقل زیر برای مسکن در روستاها پیشنهاد شده است:

- 1- دارای حداقل دو اتاق مسکونی باشد.
- 2- مساحت زیربنا از یک سوم مساحت کل بیشتر نشود و ایجاد یک محوطه پهناور جلوی ساختمان
- 3- یک آشپزخانه جداگانه با یک ظرفشویی یا سکو برای شست‌وشوی ظرف‌های آشپزخانه
- 4- وسعت پنجره‌ها حداقل ده درصد مساحت کف اتاق باشد.
- 5- یک چاه بهداشتی یا چاه لوله‌گذاری شده در فاصله حدود 500 تا 450 متری خانه‌ها باشد.
- 6- دام‌ها و حیوانات خانگی در خانه نگهداری نشود و محل دام‌ها دورتر از خانه باشد.

بهداشت فضاهای مختلف مسکن

اتاق خواب

- 1- محل اتاق‌های خواب باید از اتاق‌های نشیمن فاصله داشته باشد و نباید آنها را در کنار یا زیر بالکن ساخت.
- 2- بهتر است برای کاهش صدا برای دیوارهای اتاق خواب از مواد جاذب و عایق صدا استفاده گردد.
- 3- سطح اتاق خواب (برای یک نفر) $5/6$ مترمربع و برای هر نفر اضافی $6/4$ مترمربع است. طول تخت خواب باید 25 سانتی متر بلندتر از قد شخص باشد.
- 4- تهویه مناسب اتاق‌های خواب بسیار اهمیت دارد و باید جریان هوای تازه در اتاق وجود داشته باشد و در عین حال از قرار گرفتن محل خواب در برابر جریان مستقیم باد جلوگیری شود. بهتر است در فصل زمستان از وسایل گرم‌کننده ایمن در اتاق‌های خواب استفاده شود و کلیه مسائل ایمنی برای پیشگیری از مسمومیت با گاز لحاظ گردد. همچنین مرطوب کردن هوای اتاق خواب به حد مجاز از بسیاری بیماری‌های تنفسی پیشگیری می‌نماید.
- 5- انتخاب کف پوش مناسب، قابل شستشو، بدون صدا، تمیز و بدون پرز که محل انباشتگی گرد و غبار نگردد لازم است.
- 6- تامین نور طبیعی از طریق پنجره‌های استاندارد و نور مصنوعی کافی و جلوگیری از ایجاد خیرگی چشم (با به کارگیری حباب و پوشش بر روی لامپ‌ها) و استفاده از نورهای مخفی لازم می‌باشد.
- 7- دقت در انتخاب گیاهان خانگی در اتاق خواب و پیشگیری از ایجاد مسمومیت با گیاهان از اهمیت خاصی

- برخوردار است.
- 8- بهتر است در اتاق‌ها از سطول‌های زباله درب‌دار و کاملاً بهداشتی استفاده شود و نظافت روزانه آنها مورد توجه قرار گیرد.
- 9- بهتر است در اتاق خواب از لوازم و وسایلی که اشعه مضر دارند استفاده نشود و تلفن (همراه یا ثابت) نزدیک فرد قرار نگیرد.
- 10- باید از نصب آویز و تابلو یا قفسه بالای تختخواب یا محل خواب افراد جلوگیری شود.
- 11- برای اتاق خواب باید از رنگ‌های (سرد و بی‌تحرک) مانند آبی، سبز، بنفش و سایر رنگ‌های آرام‌بخش و ملایم استفاده کرد.
- 12- باید از تلمبار کردن لباس‌ها و لوازم غیرضروری در اتاق خواب پرهیز شود و به صورت روزانه تمیز و غبار روبی گردد.
- 13- استفاده صحیح از مواد حشره‌کش در اتاق خواب باید رعایت گردد تا موجب مسمومیت نگردد.
- 14- تعداد اتاق‌های خانه بسته به تعداد نفرات موجود لازم می‌باشد مثلاً برای 2 نفر یک اتاق 3 نفر 2 اتاق، 5 نفر 3 اتاق، 7 نفر 4 اتاق و 10 نفر 5 اتاق لازم است.
- 15- شیوه ایمن و بهداشتی جاروب کردن اتاق استفاده از جاروبرقی دسته بلند برای مکیدن گرد و غبار است، استفاده از جارودستی موجب پخش کردن گرد و غبار نشسته می‌شود.

حداقل شرایط حمام بهداشتی اختصاصی در منزل:

- ۱- اتاقک مخصوص حمام کردن با شرایط بهسازی کف قابل شستشو، دیوار تا زیر سقف قابل شستشو، سیستم گرمایشی و سرمایش مناسب، دفع فاضلاب بصورت بهداشتی صورت پذیرد.

حداقل شرایط مسکن دارای تهویه مناسب:

- ۱- امکان دسترسی به هوای آزاد از طریق نصب دریچه، پنجره، هواکش
- ۲- عدم وجود بوی رطوبت گازهای تولید شده از وسایل گرمایش و پخت و پز در واحد مسکونی
- ۳- وجود دودکش در سیستم گرمایش جهت انتقال گازهای حاصله

مساحت مسکونی مناسب:

-تناسب تعداد خانوار با تعداد افراد ساکن حداقل ۱۴ تا ۱۵ متر مربع جهت نفر اول و به ازای هر نفر

اضافی ۸ تا ۱۰ متر مربع

توجه : فضای مسکونی بدون احتساب انباری، آشپزخانه ، حیاط ، دستشویی و حمام می باشد

سیستم گرمایش مناسب:

۱ سوخت مناسب و سبک با آلودگی کمتر گاز طبیعی با مایع ، نفت سفید

۲ وجود دودکش

سیستم پخت و پز مناسب:

۳ از سوخت مناسب گاز طبیعی – نفت سفید استفاده کنند.

۴ احتراق بصورت کامل صورت گیرد.

۵ محل پخت و پز از اطاقهای مسکونی مجزا باشد.

۶ در محل پخت و پز آب سالم وجود داشته باشد.

۷ محل پخت و پز دارای سیستم فاضلاب مناسب باشد.

۸- کف محل پخت و پز مناسب باشد. قابل شستشو و بدون درز و شکاف

۹ دیوارهای محل پخت و پز مناسب باشد قابل شستشو ف بدون درز و شکاف

۱۰ چنانچه از تنور جهت پخت نان استفاده می شود .محل تنور خارج از اطاق مسکونی باشد.

سطح زیربنای مسکن وظرفیت اتاقها باید متناسب با تعداد افرادی که می‌خواهند در آن زندگی کنند باشد. برای این منظور برابر استانداردهای موجود برای یک نفر 14 تا 15 مترمربع و برای هر فرد اضافی 8 تا 10 متر مربع زیربنا در نظر گرفته شود. فضایی که برای اتاق خواب در نظر گرفته می‌شود برای یک نفر حدود 7 مترمربع و برای هر فرد اضافی 5 متر مربع است. بنابراین برای اتاق 3 نفره حداقل 17 متر مربع مساحت مورد نیاز است. کمال مطلوب این است که هر شخص یک اتاق خواب مخصوص بخود داشته باشد و چون همیشه امکان چنین وضعی وجود ندارد بنابراین حداقل یک اتاق برای دو نفر در نظر گرفته می‌شود.

در صورت امکان ساختن محوطه برای بازی کودکان در مسکن ضروری است و از عواقب ناگواری که بازی کودکان در معابر عمومی پیش می‌آورد جلوگیری می‌کند. ایجاد باغچه یا محوطه سرسبز در یک ساختمان باعث شادابی و زیبایی در محیط خواهد شد.

- در هنگام استفاده از وسایل برقی از سیم اتصال به زمین استفاده شود.

- از قرار دادن کلید برق و یا پریز در داخل حمام خودداری گردد.

- سعی شود از نصب پریز در ارتفاع پایین خودداری شود و حتماً از پریزهای ایمن استفاده شود.

- به منظور جلوگیری از پرت شدن از ارتفاعات مثل پشت بام و پله‌ها و بالکن در اطراف آنها باید نرده آهنی یا دیواری به ارتفاع 75 سانتی متر نصب شود و همچنین عرض پله حداقل 30 سانتی متر و ارتفاع آن 15 سانتی متر باشد

توالی: استاندارد آن در بخش توالی ذکر شد

حمام: حمام بهتر است تا حد دوش کاشیکاری و مابقی رنگ روغن، کف آن موزاییک و به سمت کف شور شیب باشد، درب سالم داشته باشد.

آشپزخانه: بهتر است تا 30 سانتی متر بالای ظرفشویی کاشیکاری باشد و به لوله فاضلاب متصل باشد و کف آن موزاییک و دارای کف شور باشد و بقیه دیوار تا سقف رنگ روغن باشد. و حداقل 2 متر عرض داشته باشد.

آشپزخانه:

هرخانه مسکونی بایستی یک آشپزخانه جداگانه داشته باشد که در برابر گردوغبار و دود محافظت شده نور کافی داشته و جای لازم برای نگهداری غذا، سوخت و تدارکات داشته باشد. دارای آب کافی و ظرفشویی برای شستن ظروف آشپزخانه و مجهز به سیستمی برای خروج فاضلاب باشد. کف آشپزخانه بایستی نفوذ ناپذیر باشد.

معمولاً در مناطق روستایی مسکن صرفاً بعنوان سرپناه برای خانوار است و هیچگونه دقتی در طراحی و معماری آن بعمل نمی‌آید. منازل روستایی اغلب فاقد اتاقهای مجزا هستند. فضای خانه نور کافی ندارد و تهویه در آن بخوبی صورت نمی‌گیرد. اکثراً مرطوب و فاقد دستشویی، توالی و حمام هستند.